

ASIA

Valitusasian käsittelyn kesto hallinto-oikeudessa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 29.9.2017 osoittamassaan kantelussa arvostellut sitä, että yliopiston työoikeuden professori on antanut asiantuntijalausunnan Ylä-Savon koulutuskuntayhtymälle Itä-Suomen hallinto-oikeudessa käsitellyssä virkasuhteensa irtisanomista koskevassa asiassa. Kantelija on muun ohessa pyytänyt tutkimaan, onko professori toiminut vastoin virkavelvollisuuttaan tai muutoin virheellisesti, onko professorilla sivutoimilupa ja onko professori käyttänyt työpaikkansa välineistöä lausunnon antamiseen.

Kantelija on myös arvostellut sitä, että hän on saanut perintätoimistolta 15.9.2017 päivätyn maksumuistutuksen, jonka perusteena on ollut koulutuskuntayhtymän hänelle osoittama 1 000 euron lasku (perintäkuluineen 1 009,86 euroa). Laskun päiväys on ollut 15.8.2017 ja eräpäivä on ollut 31.8.2017. Kantelija olettamuksen mukaan kysymys on ollut työoikeuden professorin laskuttamasta palkkiosta. Hallinto-oikeus on kuitenkin antanut päätöksensä kantelijan virkasuhteen irtisanomista koskevassa asiassa vasta 24.8.2017, eikä päätös ole vielä lainvoimainen, koska kantelija on valittanut siitä korkeimpaan hallinto-oikeuteen 25.9.2017. Lisäksi laskua ei olisi tullut osoittaa kantelijalle, koska OAJ hoitaa hänen oikeudenkäyntikulunsa jäsenten oikeusturvavakuutuksesta. Perusteettoman laskun lähettäminen on aiheuttanut kantelijalle ylimääräistä vaivannäköä.

Lisäksi kantelija on arvostellut valituksensa pitkää käsittelyaikaa Itä-Suomen hallinto-oikeudessa. Käsittely on kestänyt pitkään, vaikka lopulta päätöksessä asia on katsottu niin selväksi, ettei siitä olisi päätöksen mukaan pitänyt edes valittaa. Kantelija on arvioinut, että professori on toiminut asiassa jonkinlaisena sivutuomarina.

SELVITYS

Itä-Suomen hallinto-oikeus on antanut kantelun johdosta selvityksen 9.2.2018, joka lähetetään ohessa kantelijan tiedoksi. Lisäksi hallinto-oikeudesta on hankittu asiakirjaselvityksenä kysymyksessä olevan valitusasian diaarilehti ja -ote.

RATKAISU

Valituksen käsittelyn kesto hallinto-oikeudessa

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin tulee myös valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 ja 2 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeuskanslerin tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Kysymyksessä oleva palvelussuhdeturvaa koskeva valitus on tullut vireille hallinto-oikeudessa 5.11.2015 ja päätös asiassa on annettu 24.8.2017.

Kantelijan 25.9.2017 vireille saattama valitusasia on ollut korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävänä ainakin vielä 16.8.2018. Totean selvennyksenä, että tässä laillisuusvalvontaratkaisussa on otettu kantaa ainoastaan Itä-Suomen hallinto-oikeudessa käsitellyn valitusasian käsitelyaikaan, mutta muutoin lainkäyttöasiaa ei ole arvioitu.

Itä-Suomen hallinto-oikeus on päätöksellään hylännyt kantelijan koulutuskuntayhtymän yhtymähallituksen päätöksestä 7.10.2015 tekemän valituksen. Yhtymähallitus oli hylännyt kantelijan oikaisuvaatimuksen koulutuskuntayhtymän henkilöstöjohtajan päätöksestä, jolla kantelija oli irtisanottu ammatillisten opintojen lehtorin virkasuhteesta tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla. Hallinto-oikeus on koulutuskuntayhtymän vaatimuksesta velvoittanut kantelijan korvaamaan koulutuskuntayhtymän oikeudenkäyntikulut 1 000 eurolla viivästyskorkeineen. Koulutuskuntayhtymän mukaan kysymyksessä on ollut konsulttipalkkio, joka on maksettu hallinto-oikeudelle annetun lausunnon tekemisessä avustaneelle professorille.

Hallinto-oikeuden antaman selvityksen mukaan asia on ollut vireillä hallinto-oikeudessa 23 kuukautta (oikeastaan 21 kuukautta). Selvityksessä todetaan, että oikeusministeriön vuositilastojen mukaan kysymyksessä olevan asiaryhmän (palvelussuhdeturva/kunnat ja kunta-

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

yhtymät) keskimääräinen käsittelyaika Itä-Suomen hallinto-oikeudessa on vuonna 2017 ollut 17,8 kuukautta.

Hallinto-oikeus on todennut yleisellä tasolla käsittelyaikoihin olleen vaikutusta muun muassa Kuopion ja Kouvolan hallinto-oikeuksien yhdistymisellä ja hallinto-oikeuden pitkään jatku-neilla toimitilaongelmilla. Kysymyksessä olevan valitusasian osalta hallinto-oikeus on toden-nut, että asian käsittely hallinto-oikeudessa on sisältänyt useita toimenpiteitä ja välitoimia asian selvittämiseksi, joilla on ollut vaikutusta käsittelyaikaan. Hallinto-oikeus on edelleen todennut yleisellä tasolla, että useissa tapauksissa asian faktojen selvittäminen voi olla aikaa vievä ja työläs prosessi. Näin voi selvityksen mukaan olla myös niissä tapauksissa, joissa asian tosi-asioiden selvittyä asian oikeudellinen arviointi voi olla varsin selkeää.

Kysymyksessä olevan valituksen käsittelyaika on ollut varsin pitkä ja pidempi kuin hallinto-oikeuden ilmoittama keskimääräinen käsittelyaika kysymyksessä olevassa asiaryhmässä Itä-Suomen hallinto-oikeudessa päätöksen antamisvuonna. Diaarilehden tietojen mukaan kanteli-jan asiassa on muun ohessa hankittu koulutuskuntayhtymältä lisäselvitystä, joka on saapunut hallinto-oikeudelle 25.11.2016. Tämän jälkeen asiakirja ja lisäselvityksiä on lähetetty oikeu-denkäynnin osapuolille tiedoksi, mutta muita lisäselvitystoimenpiteitä ei ole enää tehty. Vali-tusasia on kuitenkin ratkaistu vasta 24.8.2017.

Laillisuusvalvontakäytännössä ei ole yleensä hyväksytty käytettävissä oleviin henkilö- tai mui-hin resurssihin perustuvaa syytä hyväksyttäväksi syyksi oikeudenkäynnin käsittelyn viipymi-selle. Laillisuusvalvonnassa painotetaan sitä lähtökohtaa, että oikeudenkäynnin asianosaisten näkökulmasta heillä on perustuslaissa säädetty oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aihee-tonta viivytystä. Tämä on lähtökohtana myös muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeu-denmukaiseen oikeudenkäyntiin silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksis-taan.

Muut kantelussa esille tuodut asiat

Kantelussa on esitetty, että yliopiston työoikeuden professori olisi menetellyt virheellisesti toimiessaan koulutuskuntayhtymän konsulttina koulutuskuntayhtymän päätöstä koskevassa va-litusasiassa.

Tältä osin totean, että yliopistolain 31 ja 32 §:n perusteella yliopiston professori on työsuhtees-sa yliopistoon. Työsopimuslain 3 luvun 1 §:n mukaan työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaa-dittavan menettelyn kanssa. Edelleen työsopimuslain 3 §:n 1 momentin mukaan työntekijä ei saa tehdä toiselle sellaista työtä tai harjoittaa sellaista toimintaa, joka huomioon ottaen työn luonne ja työntekijän asema ilmeisesti vahingoittaa hänen työnantajaansa työsuhteissa nouda-tettavan hyvän tavan vastaisena kilpailutekona. Työsopimuksella voidaan sopia näiltä osin tar-kemmista ehdoista. Yliopistoilla on yliopistolain 3 §:n perusteella itsehallinto, johon kuuluu päätöksenteko-oikeus sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Kyse voi tällöin olla muun mu-assa sivutoimia koskevan ohjeistuksen antamisesta.

Lähtökohtaisesti sivutoimien harjoittamisessa, esimerkiksi oikeudellisena asiantuntijana toimi- sessa, on kysymys työnantajana olevan yliopiston ja sen työntekijän välisestä asiasta. Kantelus- sa ei ole tuotu esiin sellaista, jonka perusteella asiassa olisi aihetta epäillä menetellyn tässä suh- teessa lainvastaisesti tai kantelua olisi muusta syystä aihetta tutkia tältä osin.

Koska kantelijan arvosteleman koulutuskuntayhtymän laskutus liittyy valituksen johdosta vireillä olevan asian oikeudenkäyntikulujen perimiseen, en ole valitusasian vireillä ollessa katsonut olevan aihetta tutkia tältä osin. Todettakoon kuitenkin, että ulosottokaaren 2 luvun 21 §:n 1 momentin mukaan lainvoimaa vailla oleva hallintotuomioistuimen päätös, jossa on asetettu maksuvelvoite, saadaan panna täytäntöön.

Toimenpide

Kiinnitän Itä-Suomen hallinto-oikeuden huomiota edellä valituksen käsittelyn kestosta lausumaani.

Kantelu ei ole johtanut muihin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Pulkkinen